

Nr 130.

Av herrar **Magnusson** i Kalmar och **Wagnsson**, om anslag till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor.

I årets statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, punkt 149) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bevilja ett ordinarie förslagsanslag å 115,000 kronor till understödjande av folkskolebarns studieresor.

Anslag till ifrågavarande ändamål har under en lång följd av år utgått, men till och med år 1922 avsåg anslaget beredande av medel jämväl för folkskolebarns studieresor.

I proposition till 1922 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t bland annat, att riksdagen måtte med uteslutande av det dåvarande ordinarie förslagsanslaget å 175,000 kronor till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga ett ordinarie förslagsanslag till understödjande av folkskolebarns studieresor av 125,000 kronor. Riksdagen biföll detta förslag men betonade samtidigt vikten av att den verksamhet, som här avsåges, i sina förutvarande former kunde återupptagas, så snart tidsläget sådant medgäve.

I sina anslagsäskanden till 1923 års riksdag upptog skolöverstyrelsen på nytt frågan om anslag till folkskolebarns studieresor. Överstyrelsen anförde därvid bland annat följande: »Det kan synas, som om statens kostnader för studieresorna skulle bli så stora, att anslag till dessa resor borde åtminstone ännu något år få anstå. Överstyrelsen finner dock för sin del de skäl, som tala för ett snart återupptagande av resorna, vara så starka, att överstyrelsen ansett sig böra tillstyrka anslags utgående för ändamålet redan under budgetåret 1923—1924. Överstyrelsen har härvid givetvis i främsta rummet haft i åtanke studieresornas betydelse som ett led i skolans undervisande och uppfostrande verksamhet och deras värde även i socialt hänseende. Vid prövningen av själva anslagsfrågan har överstyrelsen dock icke kunnat undgå att fästa uppmärksamheten vid vissa omständigheter, som oförtydbart synas giva vid handen, att det allmännas verkliga omkostnader för ifrågavarande resor icke uppgå till de belopp, som från statsverket levereras till statens järnvägar såsom täckning av prisskillnaden mellan den av barnen erlagda biljettavgiften och biljettens normala pris. Då statens järnvägar erhålla fulla biljettpriset för alla studieresande skolbarn, måste tydligen studieresorna medföra ett plus i järnvägarnas driftresultat liksom varje annan ökning i trafiken. Därtill kommer, och detta bör enligt överstyrelsens uppfattning särskilt beaktas, att studieresorna, som tillföra järnvägarna en ökning i antalet resande, mera sällan föranleda en motsvarande ökning i fråga om vagnutrymme och tågbetjäning, varigenom järnvägarna tillföras en ytterligare för-

del. Att härvidlag åstadkomma några exakta beräkningar är givetvis för överstyrelsen icke möjligt.

Till belysning av det anförda må emellertid framhållas, att, såsom framgår av en bilagd tablå, flertalet enskilda järnvägar i vårt land kunnat lämna lika stor nedsättning i biljettpriset vid folkskolebarns ferie- och studieresor som statens järnvägar, utan att dessa enskilda järnvägar dock äro berättigade till eller komma i åtnjutande av någon som helst ersättning härför från det allmänna. Även om det är att förmoda, att det allmänna intresset att främja skolbarnens bästa härvid varit en drivkraft, lär det icke kunna antagas, att en nedsättning medgivits, som medfört direkt ekonomisk förlust.

I anslutning till vad nu framhållits skulle överstyrelsen finna det lämpligt, att nedsättningen i biljettpriset vid folkskolebarns ferie- och studieresor kunde medgivas mot en ersättning från statsverket till statens järnvägar, vilken väsentligt reducerades i förhållande till den nu utgående. Visserligen skulle genom ersättningens begränsning ingen besparing av allmänna medel komma att göras, men en åtgärd av detta slag vore ägnad att till riktigare proportioner reducera vad som kan anses vara det allmännas omkostnader för nu ifrågavarande resor.»

I sitt yttrande över nämnda framställning anför järnvägsstyrelsen bland annat, att det icke vore möjligt att åstadkomma en utredning i avseende å statsbanornas självkostnader för här ifrågavarande resor. Vid en beräkning av storleken av vederbörande ersättning av statsmedel hade styrelsen alltså ingen annan utväg än att utgå från de biljettpris, som gälla för resande i allmänhet.

Kungl. Maj:t fann sig icke föranlåten att för budgetåret 1923—1924 åska anslag till folkskolebarns studieresor, och det nu utgående ordinarie förslagsanslaget å 125,000 kronor avser således allenast understödjande av folkskolebarns ferieresor.

För närvarande befordras å statens järnvägar ferieresande skolbarn i tredje klassens vagn mot en avgift, utgående för varje person med 25 procent av den för person över 12 år gällande befordringsavgiften enligt allmänna taxan, jämte stadgad tilläggsavgift för tillträde till snälltåg. Denna nedsättning är medgiven dels för medellösa eller svagt bemedlade barn vid småskola, egentlig folkskola, seminariums övningsskola, folkskolas högre avdelning, fortsättningskola eller högre folkskola i stad eller stadsliknande samhälle med ett invånarantal av minst 3,000, då barnen utsändas till landet under ferierna för att vistas där under minst fjorton dagar, dels ock, där särskilda omständigheter därtill föranleda, efter särskild prövning av vederbörande skolråd eller skolstyrelse, åt barn av ovan angivna slag, som efter slutad skolgång utsändas till landet för att vistas där under minst fjorton dagar, under villkor att resorna fullbordas inom tre månader efter näst föregående lästermins slut, allt vid resor till och från den ort, där barnen skola uppehålla sig under ifrågavarande lantvistelse. (Järnvägsstyrelsens ordersamling, ser. B. nr 1833 $\frac{1}{12}$ 22).

Det från statsverket till statens järnvägar utgående anslaget för ovan nämnda ferieresor täcker skillnaden mellan de av barnen erlagda biljettpreisen och biljetternas normala pris.

Även i sina äskanden till innevarande riksdag har skolöverstyrelsen gjort framställning om anslag för såväl ferie- som studieresor, för vilka kostnaderna beräknats till respektive 125,000 och 250,000 kronor eller sammanlagt 375,000 kronor. Järnvägsstyrelsen har ansett sig kunna beräkna det för ferieresorna erforderliga anslaget till allenast 115,000 kronor och således för båda slagen av resor kommit till ett anslagsbelopp av 365,000 kronor. — Kungl. Maj:t föreslår riksdagen bevilja ett ordinarie förslagsanslag till understödjande av folkskolebarns ferieresor å 115,000 kronor.

Det torde icke lida något tvivel, att, såsom skolöverstyrelsen också framhållit, statens järnvägars sammanlagda intäkter för ifrågavarande resor betydligt överstiga järnvägarnas omkostnader för desamma och att således det utgående anslaget ingalunda utgör en rättvis mätare på det allmännas bidrag till ferieresorna. Hur stort detta bidrag i själva verket är torde vara svårt att avgöra, men i betraktande av att flertalet enskilda järnvägar för samma resor lämna en liknande rabatt som statens järnvägar utan att i ersättning härför komma i åtnjutande av statsbidrag, föranledes man närmast till den uppfattningen, att det allmännas verkliga uppoffringar för ändamålet äro skäligen obetydliga.

Under sådana förhållanden synes det rimligt och lämpligt, att anslagsposten åter erhåller sin tidigare karaktär och således kommer att avse understödjande av folkskolebarns såväl ferie- som studieresor. De senare gå som bekant är ut på att bereda barn i skolåldern tillfälle att under lärares ledning besöka olika orter i landet. De hava ett övervägande pedagogiskt syfte och utgöra otvivelaktigt ett värdefullt supplement till den undervisning i fäderneslandets geografi och historia samt i naturkunnighet, som meddelas i skolan. På grund av den beröring med och inblick i olika orters närings- och arbetsliv, som dessa studieresor medföra, äro de dessutom av en icke ringa social betydelse. Slutligen må nämnas, att dessa resor av barnen omfattas med det livligaste intresse och därför utgöra värdefulla uppmuntrings- och belöningsmedel.

På grund av det anförda få vi vördsamt hemställa,

att riksdagen med uteslutande av det nu utgående ordinarie förslagsanslaget till understödjande av folkskolebarns ferieresor å 125,000 kronor ville för nästa budgetår uppföra ett ordinarie förslagsanslag till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor å 365,000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1924.

Karl Magnusson
i Kalmar.

Ruben Wagnsson.

